

Vitalij Perkun: Pieczęć jako forma symboliczna

Vitalij Perkun: Pieczęć jako "forma symboliczna"

Zachęcamy do odsłuchania nagrania seminarium, które odbyło się w trybie online 9 grudnia 2020 roku.

[Vitalij Perkun - Pieczęć jako forma symboliczna \[1\]](#)

Useful information **Source:** [vimeo](#) [2]

Date: 09-12-2020

Lecturer's name: dr Vitalij Perkun

Pieczęć stanowi rodzaj historycznych, ikonograficznych oraz epigraficznych. Może być tak traktowana jako dzieło sztuki. Pieczęć z obrazem oraz inskrypcją przedstawia kapitalny materiał do badania sztuki, jej stylu, a także człowieka w czasie i przestrzeni. Niczym "szkło powiększające" Antonioniego, pieczęć wizualizuje różne poziomy wiedzy o człowieku. Przekazuje w specyficzny sposób całość palety życia i sposobu myślenia, zachowania i stopni hierarchii ludzi przez wieki historii.

Pieczęcie woskowe wiszące przy pergaminach (w miseczkach, na różnokolorowych sznurkach jedwabnych) w swojej formie okazały się ciekawym estetycznym sposobem ujęcia przestrzeni dokumentu, jego semiotyką. Patrząc na konstrukcję pergaminu w formie widać, że pieczęć zajmuje odpowiednie miejsce w formie, logicznie przemyślanej architektonice dokumentu. Amerykańsko-francuska badaczka B.M. Bedos-Rezak słusznie stwierdziła, że konstrukcja dokumentu średniowiecznego z pieczęcią w sposób wyjątkowy wizualizuje Pismo Święte, tym samym pokazując i jej autorami byli duchowni skrybowie. Tronowe pieczęcie królewskie przedstawiają teologię polityczną wcześniejszej władzy: król na tronie w tle gotyckiego wyposażenia architektonicznego pokazuje mocne zakorzenienie idei władzy doczesnej z ideą władzy sakralnej. Taki materiał ikonograficzny przedstawia wizualizację koncepcji Ernsta H. Kantorowicza o dwóch sferach króla (sacrum i profanum).

Pieczęć można rozpatrywać jako metaforę. Już Pismo Święte prezentuje nam rolę i miejsce pieczęci w narracji kultury judeo-chrześcijańskiej, np. Pierre Abelard poświęca się toposowi pieczęci dla wyjaśnienia natury Trójcy Świętej. Pieczęć jest cennym materiałem także jako element poznania. Rajmund Lull w swoich Księgach poznania rzeczywistości zamieścił pieczęcie jako znaki, przez pryzmat których poznajemy prawa rzeczy obecnych. Kartezjusz, Kierkegaard, Foucault poświęcali się pojęciem pieczęci dla precyzowania swoich koncepcji. Pieczęć doskonale mieści się w koncepcji poznania Leibniza, według której: jeżeli jedna rzecz można poznać bez znajomości drugiej, lecz tej drugiej nie da się zrozumieć bez zgrzebienia pierwszej, to o pierwszej należy nauczać przez drugą.

Podobnie można rozpatrywać tematy historii Kościoła, państwa, szlachty, mieszczaństwa, czy instytucji – ich pieczęcie umożliwiają zgrzebienie tych warstw wiedzy, które nie zawsze można pozyskać poprzez różnego rodzaju pisemne, drukowane lub ustne. Pieczęć w sposób wyjątkowy pokazuje osobliwość ustrojową, zachodzący skutek zmian politycznych. Dwujęzyczne, a nawet trójjęzyczne pieczęcie gminne w Galicji Wschodniej w okresie austriackim (polsko-ruskie, polsko-niemiecko-ruskie), czy na Zakarpaciu w okresie międzywojennym (rusko-czeskie) przedstawiają w zwinny sposób nie tylko specyfikę etniczną społeczeństwa, lecz i formę jej eksponowania. Pieczęć z obrazem oraz inskrypcją wizualnie uwypukla elementy kulturowego oraz religijnego pogranicza.

W myślimy wielokrotnie powtarzanej przez Paula Ricoera tezy "symbol zawsze daje do myślenia" obraz na pieczęci informuje w sposób dostosowany do konwencji swojej epoki. Odszyfrowanie tego, co nam chce przekazać obraz pozwala na zrozumienie kodów przedstawianej przez niego kultury. Konfrontowanie pieczęci z obrazami malarskimi oraz innymi materiałami ikonograficznymi pokazuje sigilla jako mądre obrazy epoki.

Dr Vitalij Perkun, historyk, pracownik naukowy Instytutu historii Ukrainy NANU. Autor monografii z zakresu sfragistyki («...? ????????? ??????????»: ? ????????? ????????? ????????????? ????????? ? ? ????????????????? ????????? (???XVIII- XX ??.), ??? 2002; Katalog pieczęci z ziem ukraińskich ze zbiorów Profesora Mariana Gumowskiego, Warszawa 2011), kultury ukraińskiej (???????????? ?????????, ??? 2013). Kręgi jego zainteresowań naukowych obejmuje nauki pomocnicze historii, sfragistykę, ikonografię historyczną, antropologię historyczną, antropologię obrazu, przemiany ustrojowe krajów Europy środkowo-Wschodniej, pogranicze polsko-ukraińskie.

SEMINARIA NAUKOWE IEiAK - w trakcie seminariów badania prezentują pracownicy instytutu, a także antropolodzy i przedstawiciele pokrewnych dyscyplin z kraju i ze świata. To okazja do zapoznania się z najnowszymi badaniami i swobodnej dyskusji w kameralnej atmosferze. Spotkania są otwarte dla publiczności. Serdecznie zapraszamy wszystkich zainteresowanych: zarówno badaczy, jak i studentów, absolwentów oraz wszelkie osoby, którym bliska jest tematyka seminariów. [Więcej o seminariach](#) [3]

[Nagrania dotychczasowych seminariów IEiAK](#) [4]

Source URL: <https://etnologia.uw.edu.pl/en/node/6090>

Links

[1] <https://etnologia.uw.edu.pl/en/file/vitalij-perkun-pieczec-jako-forma-symboliczna>

[2] <https://vimeo.com/490778675>

[3] <http://www.etnologia.uw.edu.pl/wokol-etnologii/seminaria/seminaria-ieiak>

[4] <http://www.etnologia.uw.edu.pl/wokol-etnologii/mediateka>